

Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o hlavních směrech transevropské energetické infrastruktury a o zrušení rozhodnutí č. 1364/2006/ES

KOM(2011) 658 v konečném znění – 2011/0300 (COD)

(2012/C 143/25)

Zpravodaj: **pan BIERMANN**

Dne 15. listopadu 2011 se Evropský parlament a dne 29. listopadu 2011 Rada, v souladu s články 172 a 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o hlavních směrech transevropské energetické infrastruktury a o zrušení rozhodnutí č. 1364/2006/ES

COM(2011) 658 final – 2011/0300 (COD).

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 3. února 2012.

Na 478. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. února 2012 (jednání dne 22. února), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 131 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

Toto stanovisko je součástí balíčku 5 stanovisek EHSV ke sdělení o **nástroji pro propojení Evropy** a hlavních směrech pro tento nástroj, které Evropská komise vydala v říjnu 2011. Do tohoto balíčku patří stanovisko **TEN/468 k nástroji pro propojení Evropy** (zpravodaj: pan HENCKS), stanovisko **TEN/469 k hlavním směrům telekomunikačních sítí** (zpravodaj: pan LONGO), stanovisko **TEN/470 k hlavním směrům energetické infrastruktury** (zpravodaj: pan BIERMANN), stanovisko **TEN/471 k hlavním směrům pro dopravní síť** (zpravodaj: pan BACK) a stanovisko **TEN/472 k iniciativě pro projektové dluhopisy** (zpravodaj: pan DUTTINE).

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV podporuje cíl modernizace a podstatného rozšíření evropské energetické infrastruktury. Výkonná a stabilní evropská energetická infrastruktura zajišťující bezpečnost dodávek je vedle diverzifikace zdrojů energie, zdrojů dodávek a tranzitních tras základem bezpečného a stálého zásobování EU energií.

1.2 Finanční krize ukázala, že obzvláště stabilní průmysl, ale i stabilní malé a střední podniky napomáhají k rychlejšímu překonání krize. Pro oba tyto sektory je základním předpokladem stabilní energetická infrastruktura zaručující vysokou bezpečnost dodávek.

1.3 V budoucnu bude muset být energie dopravována na velké vzdálenosti častěji a ve větším množství, než je dnes možné. Jak se uvádí v návrhu Evropské komise, musejí pro to být vytvořeny a zavedeny příslušné podmínky.

1.4 Je nutné vybudovat stabilní celounijní síť pro přenos stejnosměrného proudu velmi vysokého napětí, poněvadž doposud používaný lineární rozvod není zabezpečený proti výpadku.

1.5 Musejí být vytvořena evropská přeshraniční propojení, aby se zamezilo přetížení. Řízení přetížení přispívá k zajištění stabilních dodávek energie.

1.6 Teprve existence transevropské energetické infrastruktury umožní všem členským státům EU, aby využívaly výhod spojených s výskytem zdrojů energie na jejich území. To platí pro využívání jak vodní a větrné energie, tak solárních zařízení v jižní Evropě. Dalo by se tím optimalizovat rovněž využívání fosilních zdrojů energie, např. ropy, zemního plynu a uhlí.

1.7 Pouze s propracovanou energetickou infrastrukturou se podaří přejít na udržitelnou a bezpečnou zásobování energií s nižšími emisemi uhlíku.

1.8 EHSV podporuje zřízení nástroje pro propojení Evropy. Pokud jde o objem investic, jež bude nutné vynaložit, jsou zatím k dispozici pouze odhady. Provádění však vyžaduje, aby byla přesně stanovena skutečná výše potřebných investic, aby byly vytvořeny lepší rámcové podmínky a aby byly investovány prostředky do inovací při rozšiřování evropské energetické infrastruktury. Nesmí se tak ovšem díť na úkor stejně potřebného rozvoje rozvodných sítí v jednotlivých členských státech a regionech. Na všech úrovních jsou nezbytné síťové poplatky na podporu soukromých investic. Stejně tak je zapotřebí účinných programů veřejných záruk a podpory s cílem vytvořit pobídky pro soukromé investice.

1.9 Mimořádný význam mají kritéria pro zadávání projektů. Tato kritéria musejí být transparentní pro provozovatele sítí, pro sektor výroby energie, pro hospodářská odvětví, jež energii spotřebovávají, i pro občany. EHSV vítá strukturu zapojení občanů a regionů popsanou v návrhu. Podporuje proto kritéria pro zadávání projektů, jež jsou uvedena v příloze k návrhu nařízení.

1.10 Rozsáhlejší propojení evropských elektrických sítí je nezbytné pro optimální vyrovnání zátěže, ale také pro vyčerpání veškerého potenciálu účinnosti. Aby rozšiřování sítí nebránilo evropskému růstu, musí být výrazně urychlen proces udělování povolení. I zde je třeba uvítat návrhy uvedené v návrhu nařízení. EHSV vyzývá členské státy, aby podnikly potřebné kroky na vnitrostátní úrovni k přizpůsobení právních předpisů.

1.11 V zásadě se EHSV domnívá, že je zapotřebí větší akceptace a intenzivnějšího dialogu mezi všemi zúčastněnými stranami pro zdolání výzev souvisejících s rozšiřováním sítí.

1.12 Musí být vyvinuto další úsilí v oblasti výzkumu, aby díky inteligentním sítím, skladovacím kapacitám a inteligentním koncepcím skladby zdrojů energie mohly být prostřednictvím výroby energie z obnovitelných zdrojů vyrovnávány výkyvy v dodávkách elektřiny. Pro provádění musí být dána právní jistota v celé EU.

1.13 Zvláštní pozornost je třeba věnovat stabilitě evropské elektrické sítě při měnících se podmínkách vyplývajících z rostoucího podílu energie z nestálých obnovitelných zdrojů.

1.14 Podmínkou pro vytvoření transevropské energetické infrastruktury je široká akceptace ze strany občanů. Možnosti uvedené v návrhu nařízení jsou v tomto směru důležitým krokem. Tyto možnosti musejí být v jednotlivých členských státech EU případně dále rozvinuty.

1.15 Jak výstavba, tak provoz nadnárodních energetických sítí klade mimořádně vysoké nároky na zaměstnance. Nezbytnou součástí provádění je odpovídající kvalifikace pro tyto činnosti a další odborná příprava. Obzvláště je zapotřebí speciálního dalšího vzdělávání vysoce kvalifikovaných pracovníků, jako jsou řídicí pracovníci a inženýři, které by mělo zahrnovat oblast inovací, výzkumu, prevence rizik spojených s přenosem energie mezi různými zeměmi a oblast vnitrostátní legislativy, která se neustále vyvíjí. Při zadávání zakázek je nutné dbát na dodržování sociálních standardů.

1.16 EHSV vítá, že je i nadále v plánu rozsáhlá plynárenská síť. Napojením různých regionů, v nichž se těží zemní plyn, se zvýší bezpečnost dodávek.

1.17 Výzkumné projekty, jež iniciovala EU v oblasti zachycování a ukládání oxidu uhličitého, pokračují jen velmi pomalu. Síť, která propojí výzkumná střediska s potenciálními úložišti nebo bude sloužit k ukládání, je sice třeba naplánovat již nyní, z dnešního pohledu je ale spíše nejisté, zda bude uskutečněna do roku 2020. EHSV proto vybízí k přijetí doprovodných opatření, v jejichž rámci by byla dále zkoumána a testována použitelnost této technologie (viz též stanovisko CESE 1203/2008 *Geologické skladování oxidu uhličitého*, zpravodaj: pan Wolf) ⁽¹⁾.

2. Úvod

2.1 Utváření budoucnosti energetiky v Evropě je pro evropskou politiku a evropskou společnost velkou výzvou. Podmínkou pro uskutečnění tohoto cíle je důsledné, cílené a realistické jednání, např. na základě studií proveditelnosti, které musí přesahovat hranice jednotlivých zemí a zahrnovat společnou evropskou koncepci.

2.2 Společná evropská činnost je zaměřena na tři cíle energetické politiky EU – bezpečnost dodávek energie, konkurenceschopnost a udržitelnost. Sledování těchto tří cílů však v sobě skrývá také sociální odpovědnost, např. při zajišťování dostupnosti cenově přijatelné energie pro všechny občany EU.

2.3 17. listopadu 2010 přijala Komise sdělení pod názvem *Priority energetických infrastruktur do roku 2020 a na další období*, v němž je vyjádřen požadavek nové evropské politiky v oblasti energetické infrastruktury. V souladu s tímto sdělením má být rozvoj sítí napříště koordinován transevropsky. Současně to znamená, že je nutné přepracovat a dále rozvinout dosavadní strategie a koncepce transevropských energetických sítí.

2.4 19. října 2011 přijala Komise návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o hlavních směrech transevropské energetické infrastruktury a o zrušení rozhodnutí č. 1364/2006/ES, jehož cílem je vytvořit vnitřní trh s energií. Toto nařízení má vstoupit v platnost 1. ledna 2013. Transevropská energetická infrastruktura je tedy součástí evropské energetické koncepce do roku 2020. Prvky této koncepce jsou integrace všech členských států do evropské sítě, podpora udržitelné výroby energie, zvýšení energetické účinnosti, snížení emisí skleníkových plynů a rozvoj obnovitelných zdrojů energie.

2.5 Energetická infrastruktura nabude v budoucnu mnohem většího významu – etický výbor pro bezpečnost dodávek energie německé spolkové vlády ji označuje za „jádro hospodářství špičkové technologické úrovně“ ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 27, 3.2.2009, s. 75.

⁽²⁾ *Deutschlands Energiewende – Ein Gemeinschaftswerk für die Zukunft (Energetická transformace Německa – společné dílo pro budoucnost)*, etický výbor pro bezpečnost dodávek energie, Berlín, 30. května 2011, s. 37.

2.5.1 Pokud jde o přepravu elektřiny, patří sem rozvoj celounijní sítě pro přenos stejnosměrného proudu velmi vysokého napětí (elektrická dálnice) včetně propojení, výzkum a další rozvoj zařízení na skladování elektřiny, budování inteligentních a decentralizovaných systémů pro rozvod elektřiny (*smart grids*) a řízení inteligentního využívání elektřiny.

2.5.2 Zemní plyn bude hrát i v budoucnu klíčovou roli ve skladbě zdrojů energie EU. Jeho úkolem bude kompenzovat výkyvy ve výrobě elektřiny a zabezpečit základní dodávky. Je třeba urychlit výstavbu vysokotlakých plynovodů a odpovídajících skladovacích kapacit. Jelikož jsou náklady na skladování z dnešního pohledu poměrně vysoké, je třeba zvážit, zda nelze skladování zemního plynu alespoň částečně nahradit jinými způsoby získávání energie.

2.5.3 Ve střednědobém časovém horizontu bude hrát ústřední úlohu i nadále ropa, především také v silniční dopravě. Proto je i zde nutné rozšířit a optimalizovat struktury pro její přepravu s přihlédnutím k rozsáhlé bezpečnosti dodávek.

2.5.4 Kromě toho je třeba vybudovat infrastrukturu pro přepravu oxidu uhličitého. V současnosti se vede diskuse o výhodách a nevýhodách této technologie. Zde je ještě zapotřebí dalšího výzkumu, vývoje a podpory akceptace, takže lze počítat s jejím zpožděným zavedením.

2.6 Do evropské energetické infrastruktury musejí být začleněny domácí zdroje energie jednotlivých členských států. Díky tomu budou moci např. vysoce moderní ropné a uhelné elektrárny přispívat k zabezpečování základních dodávek a ke kompenzaci výkyvů ve výrobě elektřiny.

3. Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, který předložila Komise

3.1 Obsahovým základem návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o hlavních směrech transevropské energetické infrastruktury je povinnost členských států podílet se na opatřeních v oblasti transevropské infrastruktury a současně vytvářet účinné struktury pro přepravu energie. Vzhledem k neustále rostoucí poptávce po energii je nezbytné propojit sítě v transevropskou energetickou síť. Týká se to všech odvětví energetiky.

3.2 V návrhu je uvedeno 12 prioritních projektů a oblastí energetické infrastruktury. Do jednotlivých projektů jsou zapojeny všechny členské státy, v závislosti na tom, které z nich se jich týkají. Jedná se o:

— 4 koridory pro přenos elektřiny – sem patří také výstavba mořské sítě v oblasti Severního moře a výstavba severojižní sítě;

— 4 koridory pro přepravu plynu – sem patří také rozšiřování evropských plynárenských sítí s cílem zajistit bezpečnost dodávek zemního plynu;

— 1 koridor pro přepravu ropy – i zde je v popředí bezpečnost dodávek;

— 3 prioritní tematické oblasti – mj. zavádění inteligentních sítí, výstavba elektrických dálnic a přeshraniční sítě pro přepravu oxidu uhličitého.

3.3 Pro tyto čtyři oblasti infrastruktury se v návrhu Komise zavádí 15 kategorií (mj. pro elektrické dálnice, zařízení na skladování elektřiny, plynovody, přepravu ropy a potrubí sloužící k přepravě oxidu uhličitého). Je to předpokladem pro to, aby všechny zúčastněné strany vycházely ze stejných a odsouhlasených pojmů.

3.4 Totéž se týká v návrhu stanovených závazných pravidel pro spolupráci skupin při provádění projektů na regionální úrovni, která platí pro všechny regionální skupiny a mají optimalizovat vzájemnou spolupráci. V těchto skupinách mají být zastoupeny všechny příslušné zájmy. Vzhledem k tomu, že projekty mají výrazný dopad na území členských států a přeshraniční dopad, je definování těchto pravidel a ukazatelů nezbytné.

3.5 Jelikož se v jednotlivých členských státech neliší pouze ceny elektřiny, ale také ceny sítí, je ve sdělení popsána metodika analýzy nákladů a přínosů, pomocí níž lze vypracovat a porovnat scénáře v jednotlivých odvětvích energetiky, např. pro poptávku, ceny a výrobní kapacitu.

3.6 Jsou zde formulovány také obecné zásady transparentnosti a účasti veřejnosti, čímž byla zohledněna skutečnost, že při existenci různých právních úprav v jednotlivých členských státech musí být vytvořen jednotný postup. Navrhuje se vypracovat příručku postupů. Cílem je široké zapojení občanů. Příslušná navrhovaná závazná pravidla mají platit v celé Evropě a slouží k přizpůsobení postupů (viz příloha II k návrhu).

3.7 Současně se tím otevírají možnosti provádění pilotních projektů pro zapojení občanů za účelem vytvoření evropské participativní kultury.

3.8 Veřejná účast místních a regionálních orgánů, hospodářských subjektů a občanů zde nabývá zcela nového charakteru. Nejde totiž o to zapojit veřejnost pouze jednoho státu, nýbrž veřejnost všech dotčených členských států. Výsledkem je takřka nadnárodní účast, což může a má vést k vytvoření evropské

participativní kultury. Tento aspekt byl dostatečně zdůrazněn ve stanovisku Výboru regionů *Priority energetických infrastruktur do roku 2020 a na další období*⁽³⁾ (viz např. odstavec 3 a 4).

3.9 Právním základem pro provádění případného nařízení je především čl. 171 odst. 1 SFEU, který je formulován jednoznačně, a článek 172 stanovující postup spolurozhodování. Důležité je, aby zůstaly zachovány stávající pravomoci členských států týkající se skladby zdrojů energie. Pravomoci EU v oblasti transevropských sítí jsou v této souvislosti nápomocné a mají být dále rozšířeny.

3.10 Na rozšiřování evropské energetické infrastruktury do roku 2020 je odhadován finanční rámec ve výši zhruba 210 miliard EUR⁽⁴⁾. Očekává se, že z 50 % se na něm budou podílet soukromé investice. Pro docílení tohoto podílu Komise v současnosti projednává a vypracovává nástroje financování, jejichž posouzením se zabývá studijní skupina TEN –Iniciativa pro projektové dluhopisy Evropa 2020 na projekty v oblasti infrastruktury⁽⁵⁾.

3.11 Navrhované nařízení má vstoupit v platnost 1. ledna 2013. S ním spojené zásady financování jsou součástí plánovaného společného finančního rámce EU na období 2014–2020.

4. Připomínky EHSV

4.1 Dodávky energie prostřednictvím moderní energetické infrastruktury jsou základním předpokladem pro další rozvoj evropské společnosti. Z tohoto důvodu EHSV vítá návrh Komise, který je důležitým stavebním kamenem pro uskutečnění cílů energetické politiky do roku 2020.

4.2 Navrhované řešení je střední cestou mezi transparentností trhu, potřebnou regulací a volností trhu, což je pozitivní aspekt. Regulace trhů s energií se v jednotlivých členských státech momentálně liší. Mohlo by dojít ke střetu zájmů. Proto se usiluje o sladění vnitrostátních trhů s energií, přičemž je třeba respektovat potřeby jednotlivých zemí.

4.3 Obzvláště navrhované společné ukazatele a pravidla, jež mají platit pro všechny, otevírají příležitost ke společnému cílenému jednání. Předem se tak minimalizuje riziko vzniku neshod ohledně používaných pojmů.

⁽³⁾ Úř. věst. C 259, 2.9.2011, s. 48–53.

⁽⁴⁾ V návrhu Komise se odhaduje přibližně 140 miliard EUR na přenosové soustavy elektřiny vysokého napětí, skladování energie a využívání inteligentních sítí, asi 70 miliard EUR na vysokotlaké plynovody pro přepravu zemního plynu a zhruba 2,5 miliardy EUR na infrastrukturu pro přepravu oxidu uhličitého.

⁽⁵⁾ Viz strana 3 v tomto čísle Úředního věstníku.

4.4 Stanovený cíl výstavby energetické supersítě vedoucí až k vytvoření decentralizovaných inteligentních sítí bude mít několik pozitivních účinků:

- vznik většího množství pracovních míst a jejich zkvalitnění, zejména ve vzdálenějších oblastech Evropy;
- posílení postavení Evropy coby střediska průmyslu a služeb v celosvětové konkurenci díky bezpečnosti dodávek energie. To platí obzvláště pro malé a střední podniky;
- modernizace a rozšíření evropské energetické infrastruktury přispěje ke zvýšení energetické účinnosti;
- vytvoření nadnárodní infrastruktury při současném rozšiřování regionálních sítí skýtá možnost lepší kompenzace stávajícího nedostatku energie;
- cíl intenzivnější hospodářské soutěže na trzích s energiemi v sobě skrývá příležitost ke stabilizaci cen či dokonce k jejich snížení. Tomu ovšem brání zčásti velká potřeba regulace, která může mít negativní dopad na ceny. Mělo by se začít na politické úrovni rozvažovat, jakou cestou se dát.

4.5 Zamýšlené zapojení místních a regionálních orgánů zvyšuje akceptaci jimi navrhovaných inovací infrastruktury. Tento aspekt byl ve stanovisku Výboru regionů obzvláště zdůrazněn.

4.6 Je třeba změnit zaměření regulace sítí. Je nutné nalézt způsob, jak nahradit orientovanost provozovatelů sítí na zisk širšími koncepcemi. Jednou z klíčových otázek je při tom technická proveditelnost, další otázky se pak týkají provádění z hospodářského a sociálního hlediska a z hlediska udržitelnosti.

4.7 Důležitou složkou moderní energetické infrastruktury je skladování energie, které se zatím vztahovalo především na zemní plyn a ropu. Tento postup je zde rozšířen i na skladování elektřiny. Obecně vyvstává otázka, zda se jedná o projekty společného zájmu nebo o vnitrostátní projekty. Tato problematika zatím není na úrovni EU upravena a existují závažné pochybnosti právního charakteru. Komise je proto vyzývána, aby vypracovala návrh, který by poskytl právní jistotu pro tuto oblast. V tomto návrhu musí být kromě dosavadních možností podpory skladování energie zohledněny veškeré technicky myslitelné způsoby, např. akumulátory, parní technologie, vodík či metan. Dále by bylo žádoucí, aby byly souběžně s prováděním podporovány výzkumné projekty.

4.8 V členských státech, v nichž existují národní hospodářské a sociální rady, by měly být tyto rady konzultovány a měly by se poradním hlasem podílet na plánování a provádění.

4.9 Vnitrostátní předpisy pro spolurozhodování a účast zaměstnanců budou součástí regionálních projektů energetické infrastruktury. Jde o základní předpoklad pro sociální charakter stávajících a nově vznikajících pracovních míst v rámci projektů evropské infrastruktury.

4.10 Zaměstnanci pracující na projektech v oblasti infrastruktury musejí být pro tyto náročné úkoly odpovídajícím způsobem vzděláni a dále školeni, aby byl zajištěn hladký průběh těchto projektů.

4.11 Občané EU musejí být řádně informováni o nových projektech v oblasti infrastruktury, poněvadž bez rozsáhlé akceptace ze strany veřejnosti nelze tyto projekty provádět.

4.12 Náklady na infrastrukturu jsou součástí cen pro konečného spotřebitele energie. V praxi se promítají do spotřebitelských cen. Hrozí zde, že někteří občané nebudou moci elektřinu odebírat. Návrh nařízení se touto problematikou zabývá pouze okrajově. Je třeba vypracovat rovněž koncepce pro vyloučení energetické chudoby v Evropě. Rozhodující zde bude nakonec také to, do jaké míry se podaří nastolit na trzích s energiemi hospodářskou soutěž, která bude bránit zvyšování cen.

4.13 K optimalizaci nákladů na infrastrukturu přispívá i to, že je na vhodném místě vyráběna vhodná energie. Např.

větrnou energii je třeba vyrábět v regionech s častým výskytem větrů a solární energii ve slunných regionech. Lze tak optimalizovat nejen výrobu energie, ale také její přepravu.

4.14 Průmysl a malé a střední podniky jsou i nadále zásadními tvůrci přidané hodnoty v Evropě. I pro ně jsou důležitým předpokladem stabilní dodávky energie na globálním trhu za konkurenceschopné ceny.

4.15 Nevyřešena zůstává otázka plánované výstavby infrastruktury pro přepravu oxidu uhličitého. V současnosti se vede diskuse o výhodách a nevýhodách této technologie. Ve střednědobém časovém horizontu však budou součástí skladby zdrojů energie v Evropě i nadále fosilní zdroje, jako je ropa, zemní plyn a uhlí. Proto je nutné přijmout doprovodná opatření k prosazení této technologie a k vybudování odpovídající infrastruktury, aby bylo možné dosáhnout dlouhodobých cílů EU v oblasti klimatu. Momentálně však neexistují téměř žádné pilotní projekty. Je nejisté, zda k tomu dojde do roku 2020 nebo později.

4.16 Vzhledem k výše uvedenému EHSV podporuje návrh nařízení o energetické infrastruktuře a vyslovuje se pro jeho rychlé provedení se zohledněním svých připomínek.

V Bruselu dne 22. února 2012.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON
